

Amna Brdarević-Čeljo¹

KRATKA ANALIZA SUBJEKATSKIH I NESUBJEKATSKIH WH-PITANJA U ENGLESKOM JEZIKU U OKVIRIMA ANALIZE PF STAPANJA

Sažetak

Pitanja sa upitnom riječju u engleskom jeziku se u okvirima generativne gramatike nazivaju wh-pitanja, budući da sve wh-riječi sa izuzetkom how počinju konsonantima 'wh' u pisanom engleskom jeziku. Nadalje se u okvirima analize wh-pitanja pravi distinkcija između pitanja u kojima wh-riječ vrši gramatičku funkciju subjekta i onih u kojima wh-riječ vrši funkciju objekta ili adjunkta, tj. subjekatskih i nesubjekatskih wh-pitanja. Ta distinkcija je nužna u svakoj analizi wh-pitanja u engleskom jeziku, budući da je struktura ove dvije podvrste wh-pitanja znatno različita. Ova različitost se u površinskoj strukturi ovih pitanja posebno očituje kada je u tvorbi pitanja upotrijebljen samo glavni glagol. U tom slučaju se u tvorbi nesubjekatskih wh-pitanja upotrebljava pomoćni glagol 'do' (DO-potpورا), dok se u tvorbi subjekatskih wh-pitanja 'do' ne uvrštava u strukturu i flektivni sufiksi se pripajaju glavnom glagolu (spuštanje afiksa).

Ova osnovna distinkcija u strukturi subjekatskih i nesubjekatskih wh-pitanja ukazuje na to da se T-C pomjeranje glagolskog elementa, koje se nužno vrši u nesubjekatskim wh-pitanjima, ne vrši u subjekatskim wh-pitanjima. Stoga se postavlja pitanje da li su i ova pitanja CP projekcije kao i nesubjekatska wh-pitanja ili se pak projiciraju samo u TP. U skladu s tim, u ovom radu se vrši uporedna analiza nesubjekatskih i subjekatskih wh-pitanja, pri čemu se izlažu neki pristupi izučavanju strukture subjekatskih wh-pitanja i analiziraju njihovi nedostaci, pa se u konačnici pokušava ponuditi novo sveobuhvatno rješenje za obje

¹ Viši asistent, Pedagoški fakultet u Zenici, bcamna@yahoo.co.uk

Rad autora je dostavljen 28.06.2011. godine, a prihvaćen za objavljivanje 10.09.2011. godine

vrste wh-pitanja u engleskom jeziku primjenom analize PF-stapanja susjednih elemenata.

Ključne riječi: *wh-pitanja, wh-pomjeranje, pomjeranje upravne riječi (T-C pomjeranje), [wh] obilježje, [EPP] obilježje, [TNS] obilježje, analiza PF-stapanja susjednih elemenata*

1. Uvod

Analiza subjekatskih i nesubjekatskih *wh*-pitanja u ovom radu bit će utemeljena na principima generativne gramatike Noama Chomskog, koja je osnova brojnih gramatičkih prikaza u svijetu i dominirajući pristup u analizi jezičkih fenomena još od pedesetih godina prošlog stoljeća. Odlučili smo da ovoj problematici pristupimo sa stanovišta novijeg pristupa na ovom polju, tj. *minimalizma*, koji je svoj puni značaj dobio 1995. godine objavljivanjem kapitalnog djela Noama Chomskog *Minimalistički program (The Minimalist Program)*.

U nastavku ćemo se ukratko osvrnuti na temeljne postavke minimalizma relevantne za ovaj rad. Naime, model gramatike u okvirima minimalističkog programa sadrži samo dva vanjska nivoa, tj. PF i LF, i leksikon. Prilikom građenja sintaksičkih struktura primjenjuju se dva osnovna sintaksička procesa, tj. *stapanje (merge)* i *pomjeranje (move)*. U procesu *stapanja* dva sintaksička objekta uzeta iz leksikona spajaju se u veću cjelinu, tj. kompleksni sintaksički objekat koji ih zamjenjuje. S druge strane, procesu *pomjeranja* podvrgavaju se elementi koji su dislocirani u odnosu na prvobitnu poziciju koju zauzimaju u strukturi kreiranoj na osnovu numeracije. Kopija dislociranog elementa se, dakle, pomjera u ciljnu poziciju, u slučaju *wh*-pomjeranja to je spec-CP, a zatim se gornja kopija pomjerenog elementa fonetski realizira, a preostale kopije se brišu u PF komponenti i nemaju uticaja na izgovorni oblik iskaza. Nakon što su svi procesi završeni, derivacija dolazi do tačke razdvajanja, tj. *spell-out*, gdje se vrši odvajanje informacija relevantnih za PF komponentu od informacija relevantnih za LF komponentu. Ukoliko kreirana struktura u potpunosti zadovoljava *princip ekonomičnosti* i njegov temeljni *princip potpune interpretacije* na ovim nivoima,² derivacija *konvergira (converge)* i

² Princip ekonomičnosti i princip potpune interpretacije su temeljni principi minimalističkog programa. Chomsky (1995: 27) ističe da derivacije i predstavljanja struktura moraju biti što ekonomičnije, bez suvišnih koraka u procesu derivacije i suvišnih elemenata u predstavljanju struktura jezika. Ovaj

struktura je gramatična. U suprotnom derivacija *krahira* (*crash*) i proizvodi negramatične strukture. U radu se polazi od osnovne pretpostavke da se rečenična struktura prikazuje u hijerarhijskom ustrojstvu osnovnih projekcija, tj. komplementizatorske sintagme CP, TP sintagme, kojom se izražava glagolsko vrijeme, i glagolske sintagme VP, tačnije [_{CP} ... [_{TP} ... [_{VP} ...]]], što je u potpunosti u skladu sa Chomsky (1995).³

U dosadašnjim pristupima analizi nesubjekatskih i subjekatskih *wh*-pitanja pokušalo se doći do zadovoljavajućeg rješenja u pogledu njihove asimetrije u T-C pomjeranju glagolskog elementa. Pri tome se prvobitno postulira da se subjekatska *wh*-pitanja projiciraju samo u TP, a nesubjekatska *wh*-pitanja, kao i *da-ne* pitanja, u CP. Međutim, takva neujednačenost u okvirima dvije podvrste iste vrste *wh*-pitanja nije u skladu sa stalnom težnjom ka univerzalnoj lingvističkoj teoriji, pa se stoga ostaje pri pretpostavci da su sve vrste upitnih rečenica u engleskom jeziku CP projekcije, pa samim tim i subjekatska *wh*-pitanja. Kao sljedeće moguće rješenje čini se pretpostavka da je komplementizator C suštinski različit u ovim podvrstama *wh*-pitanja u engleskom jeziku, te da C nesubjekatskih *wh*-pitanja posjeduje jako [TNS] obilježje i podstiče T-C pomjeranje, dok komplementizator C subjekatskih *wh*-pitanja posjeduje slabo [TNS] obilježje i ne može podstaći T-C pomjeranje. Ipak, ova suštinska razlika u komplementizatoru također nije prihvatljiva, budući da se radi o podvrstama iste vrste *wh*-pitanja, tj. nezavisnih inicijalnih *wh*-pitanja, pa se postulira da je komplementizator C i subjekatskih i nesubjekatskih *wh*-pitanja suštinski isti. Stoga ćemo u ovom radu razmotriti pristup koji pokušava pokazati da C posjeduje jako [TNS] obilježje, ali da ipak ne podstiče T-C pomjeranje u subjekatskim *wh*-pitanjima, a zatim pokušati ponuditi rješenje koje nam se u ovom trenutku analize čini prihvatljivim. Ono se temelji na analizi PF-stapanja susjednih elemenata koju Bošković (2001) predlaže za *wh*-pitanja u bugarskom, kao i zavisna i nezavisna nesubjekatska *wh*-pitanja u engleskom jeziku.

princip ekonomičnosti zasnovan je na drugom pomenutom *principu potpune interpretacije*, po kome svaki element na PF i LF nivou mora biti na odgovarajući način interpretiran (Chomsky 1995: 27).

³ Dakle, u radu se neće uzeti u razmatranje prvobitno postulirana IP-projekcija umjesto sadašnje TP-projekcije, kao ni podijeljene IP-projekcije i podijeljene CP-projekcije. Više o tome vidjeti Pollock (1989) i Radford (2009a,b).

Prikaz strukture svih *wh*-pitanja u ovom radu vršimo upotrebom uglastih zagrada sa oznakama maksimalnih i srednjih projekcija (*labelled bracketing*), a zbog obima ovog rada ne posežemo za veoma rasprostranjenim prikazom rečenične strukture pomoću dijagrama stabla (*tree*). Bitno je istaći da se u radu navode primjeri iz govornog jezika, koji mogu biti upotrebljeni i u pisanom jeziku. Osim potpuno gramatičnih primjera, upotrebljavaju se i djelimično gramatični primjeri, koji su označeni upitnikom (?), kao i potpuno negramatični primjeri, koji su označeni zvjezdicom (*).

2. Nesubjektska *wh*-pitanja u engleskom jeziku

- (1) **What** has she done?
- (2) **How** does this machine work?
- (3) **Which book** will you buy?

U nesubjektskim *wh*-pitanjima *wh*-sintagma se izvorno generira u poziciji komplementa ili adjunkta glagola u parafrazi date rečenice i u početnom stadiju derivacije stapa se sa glagolom i tvori glagolsku sintagmu. Nadalje, pomoćni ili modalni glagoli, kao i glagolski afiksi, izvorno se generiraju u poziciji T.

- (4) [TP She T has [VP done **what**]]?
- (5) [TP This machine T Af_{3sgPr} [VP work **how**]]?
- (6) [TP You T will [VP buy **which book**]]?

Ovako parafrazirane rečenice mogu vršiti funkciju *eho*-pitanja, tj. *wh-in-situ* pitanja, u engleskom jeziku, ali ne i *wh*-pitanja sa primarnom interogativnom funkcijom. U inicijalnim *wh*-pitanjima, *wh*-konstituenti se iz svoje pozicije unutar glagolske sintagme pomjeraju na početak rečenice, dok se pomoćni ili modalni glagoli, kao i glagolski afiksi, pomjeraju u poziciju koja prethodi rečeničnom subjektu, tj. vrše inverziju sa rečeničnim subjektom (*subject-auxiliary inversion*, *SAI*). Budući da je CP projekcija ta koja se u hijerarhijskom ustrojstvu rečenice projicira iznad TP, postulira se da se *wh*-sintagma pomjera u poziciju spec-CP, stoga što su svi *wh*-izrazi maksimalne projekcije, a glagolski element iz pozicije T u poziciju komplementatora C, upravne riječi CP sintagme, što je u skladu sa *ograničenjem konstituentne strukture*.⁴ Dakle, nezavisno nesubjektsko *wh*-pitanje uvijek

⁴ Radford (2004: 143) formuliše *ograničenje konstituentne strukture* (*Constituent Structure Constraint* u Radford 2004: 143), koje glasi:

- Samo upravna riječ (tj. minimalna projekcija) može zauzeti poziciju upravne riječi.

uključuje dvije operacije pomjeranja u engleskom jeziku: (a) pomjeranje upravne riječi (T-C pomjeranje) i (b) *wh*-pomjeranje. Precizno formulirana pravila pomjeranja navedena su u (7a,b).

(7) a. **T-C pomjeranje:** *pomjeri vidljivo realiziran pomoćni/modalni glagol ili T-afiks u poziciju C da provjeri jako [TNS] obilježje afiksalnog \emptyset komplementizatora C.*

b. **Wh-pomjeranje:** *pomjeri wh-konstituent u poziciju spec-CP da provjeri jaka [WH,EPP] obilježja komplementizatora C.*

Wh-pomjeranje omogućava da data rečenica bude interpretirana kao upitna u skladu sa *uslovom interogativnosti* (*Interrogative Condition, IC*) (Radford 2009a: 161), po kome se rečenica može interpretirati kao *ne-eho* pitanje samo ako je ona CP sa upitnim specifikatorom, tj. ukoliko poziciju specifikatora zauzima upitni element (*wh-element*).⁵

U nastavku ćemo razmotriti postupni proces derivacije primjera (1). Glagol *done* se stapa sa svojim komplementom *what* i tvori glagolsku sintagmu [_{VP} *done what*]. Pomoćni glagol *has* se zatim stapa sa VP *done what* i kreira srednju T' projekciju [_{T'} *has done what*].⁶ Zamjenica *she* se zatim stapa sa T' i tvori maksimalnu projekciju TP [_{TP} *she has done what*]. Nulti upitni komplementizator C, koji posjeduje obilježja [TNS], [WH] i [EPP], se stapa sa TP i tvori srednju projekciju C' [_{C'} C_[WH,EPP,TNS] [_{TP} *she has* [_{VP} *done what*]]]. Nulti komplementizator C u nezavisnim

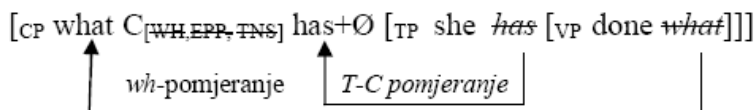
- Samo maksimalna projekcija može zauzeti poziciju specifikatora ili komplementa.

⁵ Ovaj uslov se može podvesti pod *hipotezu o obilježavanju rečenica* (*Clause Typing Hypothesis*), koju je predložila Cheng (1991: 29). Polazeći od pretpostavke da svaka rečenica mora biti obilježena, Cheng postulira da se obilježavanje *wh*-pitanja vrši kroz C na dva načina, tj. upotrebom *wh*-partikule u poziciji C ili pomjeranjem *wh*-elementa u spec-CP, gdje stupa u relaciju slaganja sa upravnom riječju C.

⁶ Potrebno je naglasiti da neki autori postuliraju da se glagol *has* može izvorno generirati u poziciji AUX unutar AUXP (Radford 2009a: 160), koja se u hijerarhijskom ustrojstvu rečenice nalazi između TP i VP, a zatim pomjeranjem dospijeva u poziciju T, gdje vrši provjeru svojih flektivnih obilježja sa V-obilježjima flektivnog elementa T. S druge strane, afiksi *-en* i *-ing* se uvode u derivaciju zajedno sa *have* i *be*, a zatim se na PF nivou stapaju sa susjednim glagolom. Međutim, u našoj analizi ćemo izostavljati sve one projekcije i procese koji nisu relevantni za naše izlaganje. Tako ćemo za pomoćne glagole *have* i *be* prihvatiti da se generiraju u poziciji T, dok za glavne glagole pretpostavljamo da u proces derivacije ulaze zajedno sa afiksima *-en* i *-ing*.

upitnim rečenicama u engleskom jeziku je afiksalan i mora se pridružiti odgovarajućem 'domaćinu' (*host*), u ovom slučaju glagolu. Afiks u poziciji C je 'jak' i posjeduje jako [TNS] obilježje u nezavisnim upitnim rečenicama, pa privlači konstituenta iz niže pozicije T, tj. glagol *has*, da mu se pridruži u poziciji C i na taj način izvrši provjeru [TNS] obilježja afiksalnog C. [TNS] obilježje potom prestaje biti aktivno i može biti obrisano. Nadalje, *wh*-izraz *what* u (1) se iz pozicije komplementa glagola *done* pomjera u poziciju specifikatora najviše projekcije CP da provjeri jaka [WH, EPP] obilježja komplementizatora C. Oba pomjeranja su vidljiva i dešavaju se prije *spell-outa*,⁷ jer jaka obilježja moraju biti provjerena i obrisana prije nego što struktura dospije na PF-nivo. U (8) je prikazana krajnja površinska strukturu rečenice (1).

(8)

U nastavku ćemo razmotriti derivaciju primjera (2). Naime, u numeraciji pomenutog pitanja sadržan je samo glavni glagol *work*, koji se generira u poziciji V. Postupna derivacija se odvija na sljedeći način: glagol *work* se stapa sa prilogom *how* i tvori glagolsku sintagmu [VP work how]. Ova VP se zatim stapa sa upravnom riječju T koja sadrži slabi T-afiks Af_{3sgPr} i tvori T'. DP *this machine* se u daljnjem procesu derivacije stapa sa T' i tvori TP sintagmu [TP_[DP this machine] T Af_{3sgPr} [VP work how]]. TP se zatim stapa sa nultim upitnim komplementizatorom C sa [TNS, WH, EPP] obilježjima i tvori srednju projekciju C' [C' C_[WH,EPP,TNS] [TP [DP this machine] T Af_{3sgPr} [VP work how]]]. Jako [TNS] obilježje mora biti provjereno, pa C privlači T afiks da mu se pripoji u poziciji C. Pozicija T u engleskom jeziku sadrži je 'slaba'⁸

⁷U minimalizmu se poseban značaj pridaje distinkciji između 'vidljivih' i 'prikrivenih' sintaksičkih operacija. Operacije koje se primjenjuju prije tačke razdvajanja, tj. *spell-outa*, su 'vidljive' (*overt*) i utiču na fonetsku realizaciju elemenata na PF nivou. Operacije primijenjene nakon *spell-outa*, tj. na LF nivou, su 'prikrivene' (*covert*) u sintaksi i nemaju uticaja na izgovorni oblik iskaza na PF nivou. One se primjenjuju samo da bi iskaz bio na odgovarajući način semantički interpretiran.

⁸ Pollock (1989) na temelju engleskog i francuskog jezika predlaže nekoliko testova za utvrđivanje da li jezik vrši pomjeranje glagola prije *spell-outa* ili ne, tj.

i ne može privući glavni glagol iz VP, pa V-T-C pomjeranje nije moguće, što možemo vidjeti iz negramatičnog primjera (9a) sa strukturom (9b).

(9)

a. *How works this machine?

b. * $[_{CP}$ How C work+Af_{3SgPres} [$_{TP}$ this machine T work+Af_{3SgPres} [$_{VP}$ work how]]]?

S druge strane, ako se afiks iz pozicije T spusti na V, a zatim obriše, jako afiksarno C ne pronalazi 'domaćina' u svome domenu i njegovo [TNS] obilježje ne može biti provjereno, što možemo vidjeti iz negramatičnog primjera (10a) sa strukturom (10b).

(10)

a. *How this machine works?

b. * $[_{CP}$ How C_[WH,FP,TNS] [$_{TP}$ this machine T Af_{3SgPres} [$_{VP}$ work+Af_{3SgPres} how]]]?

Stoga se postulira da jaki nulti afiks iz C najprije privlači afiks iz pozicije T i s njim kreira kompleksnu cjelinu [\emptyset + Af_{3SgPr}]. Kopija T-afiksa se potom briše, a ta kompleksna cjelina se na PF nivou realizira kao odgovarajući oblik glagola *do*. S druge strane, C

da li pozicija T sadrži 'jaki' ili 'slabi' afiks. Prvi test jeste položaj VP-pripojenog (*VP-adjoined*) priloga, npr. priloga učestalosti *often*, u odnosu na glavni glagol. Ukoliko VP-prilog prethodi glavnom glagolu, smatra se da glavni glagol ne može izaći izvan okvira VP sintagme i izvršiti V-T pomjeranje, što nužno ukazuje na to da je T-afiks 'slabi' element, tj. posjeduje 'slaba' obilježja i ne može privući glavni glagol iz glagolske sintagme. Nemogućnost V-T pomjeranja u engleskom jeziku možemo ilustrovati primjerom (ib).

– a. He often eats fish. b. *He eats often fish.

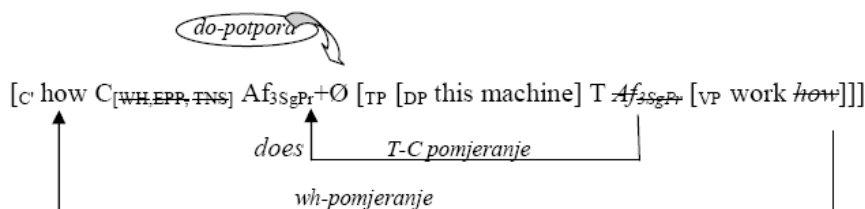
Drugi test kojim se može provjeriti da li se vrši pomjeranje glagola jeste upotreba negativne čestice *not* u odričnim rečenicama. U engleskom jeziku u negativnim rečenicama koje sadrže samo glavni glagol uvijek se primjenjuje *do*-potpora, kao u (iia), a primjer u kome *not* slijedi iza glagola je negramatičan (iib).

– a. He does not eat fish. b. *He eats not fish.

U hijerarhijskom ustrojstvu rečenice TP projekcija se projicira iznad NegP, pa bi stoga glavni glagol trebao prethoditi *not* da bismo mogli tvrditi da je V-T pomjeranje u tom jeziku moguće. U skladu s tim, primjer (iib) jasno ilustruje da se glavni glagol ne može pomjeriti iz V u (Neg), a zatim u T u engleskom jeziku.

u svome c-domeni pronalazi *wh*-element *how* koji može provjeriti jako [WH] obilježje koje posjeduje, pa ga pomoću svoga [EPP] obilježja privlači da se pomjeri u poziciju njegovog specifikatora, tj. spec-CP, i izvrši provjeru obilježja. Na taj način tvori se krajnja struktura predstavljena u (11).⁹

(11)

3. Subjekatska *wh*-pitanja u engleskom jeziku

Cjelokupna analiza u prethodnoj sekciji utemeljena je na pretpostavci da su *wh*-pitanja u engleskom jeziku CP sintagme sa komplementizatorom C koji posjeduje jaka [TNS], [WH] i [EPP] obilježja. Dakle, u nezavisnim nesubjekatskim *wh*-pitanjima C je uvijek jako i privlači sve što se nalazi u poziciji T, pa se od dvije moguće operacije procesa *pripajanja afiksa* (*Affix Attachment*)¹⁰ primjenjuje samo *do-potpora*, dok se primjenom operacije *spuštanja afiksa* kreira nekonvergentna struktura. Međutim, ukoliko razmotrimo nenaglašena *wh*-pitanja u kojima *wh*-riječ vrši funkciju subjekta rečenice, tj. subjekatska *wh*-pitanja, uočiti ćemo

⁹ Već smo istakli da se kompleks Af_{3sgPr}+Ø na PF nivou realizira (*spell-out*) kao *does*. Za ovaj idiosinkretički proces upotrijebili smo učestali naziv *do-potpora* u skladu sa Radford (2004, 2009a). U literaturi se veoma često ovaj proces naziva i *do-umetanje* (*do-insertion*), jer se smatra da se semantički prazni glagol *do* uvrštava u poziciju T u upitnim rečenicama, gdje se spaja sa T-afiksom, a zatim se pomjera u poziciju C (Haegeman and Gueron 1999, Carnie 2006, Radford 1997).

¹⁰ Radford (2009a: 141) daje jednoobraznu definiciju za ove dvije komplementarne operacije *Pripajanja afiksa*: kada PF komponenta procesuirane strukturu čija upravna riječ H sadrži slabi afiks, koji se mora pripojiti odgovarajućem glagolu (domaćinu), a nije prethodno pripojen glavnom ili pomoćnom glagolu, onda se dešava jedan od dva sljedeća procesa: a. *Spuštanje afiksa*: ako H ima kao svoj komplement sintagmu čija je upravna riječ glagol, afiks se spušta na njega; b. *DO-potpora*: ako H nema kao svoj komplement VP sa upravnom riječju V i afiks ne može pronaći domaćina, onda se on realizira kao odgovarajući flektivni oblik glagola *do*.

da se u ovoj vrsti pitanja ne primjenjuje *do-potpورا*, već *spuštanje afiksa*.

- (12) a. *Who* ate my soup? b. **Who* did eat my soup?
(13) a. *What* caused the accident? b. **What* did cause the accident?

Istovremeno ćemo uočiti da je redosljed riječi prije primjene procesa *wh*-pomjeranja identičan onom nakon primjene tog procesa, što možemo vidjeti iz struktura (14a,b).

- (14) a. [_{CP} [_{TP} Who ate my soup]] b. [_{CP} who [_{TP} ~~who~~ ate my soup]]

Stoga se postavlja pitanje da li su i ova pitanja doista CP sintagme, tj. da li je potrebno primijeniti 'prazno' pomjeranje *wh*-sintagme iz spec-TP u spec-CP ukoliko ono nema odjeka na površinsku strukturu i da li C u ovim pitanjima posjeduje jako [TNS] obilježje. Ponuđena su dva moguća rješenja predstavljena u (15a,b).

- (15) a. [_{CP} [_{TP} Who ate my soup]] (utemeljeno na Chomsky 1986)
 b. [_{TP} Who ate my soup] (utemeljeno na Radford 1997)

Chomsky (1986) i Radford (1997) postuliraju da *wh*-izraz ostaje u svojoj *in-situ* poziciju, tj. spec-TP, i da se dalje ne pomjera u vidljivoj sintaksi. Međutim, dok u analizi subjekatskih *wh*-pitanja Chomsky (1986) postulira da se CP ipak projicira, pa se *wh*-izraz pomjera u poziciju njenog specifikatora na LF nivou kako bi rečenica mogla biti interpretirana kao upitna, Radford tvrdi da se subjekatska *wh*-pitanja u engleskom jeziku projiciraju samo u TP, a ne i CP.¹¹ Pošto *wh*-subjekat ostaje u spec-TP i pošto se samo TP projicira, pomjeranje glagola ili afiksa iz pozicije T se također ne dešava. Međutim, oba pristupa ostavljaju određene nedoumice. Po teoriji Chomskog o jakim i slabim obilježjima ostaje nejasno kako će jako C u subjekatskim *wh*-pitanjima, sa strukturom kao u (16a), provjeriti jako [WH] obilježje ukoliko se *wh*-izraz ne pomjeri u

¹¹ Radford (1997: 293) predlaže *alternativnu analizu upitnog specifikatora (alternative interrogative specifier analysis)*, po kojoj se rečenica može interpretirati kao upitna na LF nivou ukoliko sadrži upitni specifikator i ne mora se nužno projicirati u CP. Budući da subjekatsko *wh*-pitanje već u poziciji spec-TP sadrži *wh*-element i ispunjava sve uslove da bude interpretirano kao upitna rečenica na LF-nivou, Radford (1997) smatra da princip ekonomičnosti sprečava da se ta rečenica dalje projicira u CP.

poziciju njegovog specifikatora prije *spell-outa*. Ako pak postuliramo da C u ovim pitanjima sadrži slabo obilježje, tada je LF-pomjeranje *wh*-izraza moguće, ali teorija po kojoj je C nekada jako, a nekada slabo u jednoj vrsti pitanja, tj. *wh*-pitanjima, nije u skladu sa osnovnim postavkama minimalizma. S druge strane, ukoliko prihvatimo Radfordovu analizu subjekatskih pitanja, ponovno nismo u mogućnosti da kreiramo jedinstvenu teoriju za sva *wh*-pitanja u engleskom jeziku samim tim što tvrdimo da *wh*-pitanja mogu biti projicirana kao TP ili CP. Nadalje, nasuprot pomenutom alternativnom uslovu interogativnosti, u *uslovu interogativnosti* navedenom u Radford (2009a), kao i u *hipotezi o obilježavanju rečenice*, izričito je naglašeno da *wh*-pitanje mora biti CP sa *wh*-specifikatorom. Shodno tome, Cheng (1991) smatra da se i *wh*-subjekat nužno pomjera u spec-CP na nivou S-strukture u subjekatskim *wh*-pitanjima da bi takvo pitanje moglo biti interpretirano kao upitno. Osim Cheng, Radford (2004, 2009b) i drugi autori (Abgayani 2006) naknadno postuliraju da i ova *wh*-pitanja moraju biti analizirana kao CP sintagme sa jakim C.

Razmotrimo strukturu rečenice (12a) u trenutku kada se TP [_{TP} *who Af_{3sgPast} eat my soup*] stapa sa komplementizatorom C.

(16) [C C_[WH,EPP, TNS] [_{TP} *who* T Af_{3sgPast} [_{VP} *eat* [_{DP} *my soup*]]]]

I [TNS], [WH] i [EPP] obilježja moraju biti provjerena, pa [EPP] obilježje komplementizatora C najprije privlači *who* da se pomjeri u poziciju spec-CP i provjeri njegovo [WH] obilježje. Sljedeći korak bi bio da [TNS] obilježje privuče T-afiks i tvori kompleksnu cjelinu $\emptyset + Af_{3sgPast}$, koja se zatim na PF nivou realizira u odgovarajućem obliku glagola *do*, tj. *did*. Međutim, ovakva derivacija rezultira ngramatičnom rečenicom (12b).¹² Budući da se T-C pomjeranje i *do-potpura* ne primjenjuju u subjekatskim *wh*-pitanjima, ostaje nedoumica kako će jako [TNS] obilježje komplementizatora biti provjereno.

U nastavku ćemo ukratko izložiti jednu veoma uvjerljivu analizu subjekatskih *wh*-pitanja,¹³ koja se temelji na pretpostavci da

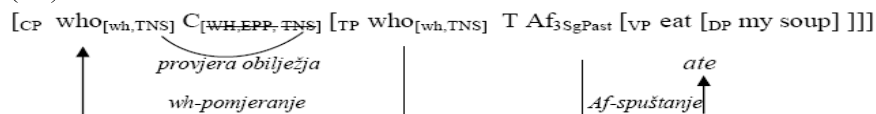
¹² Ukoliko želimo kontrastno naglasiti radnju izraženu glagolom, rečenica *Who DID eat my soup?* sa naglašenim *did* se smatra gramatičnom.

¹³ Osim ove analize veoma je interesantna i analiza koju izlaže Abgayani (2006). Ona je utemeljena na operaciji *pomjeri obilježje* (*Move F*) (Chomsky 1995), u kojoj se u procesu pomjeranja primarno pomjeraju obilježja (F), a ona zatim za sobom povlače leksičke elemente (α). Budući da zbog obima ovog rada nismo u

wh-element osim [WH] obilježja posjeduje i [TNS] obilježje (Pesetsky and Torrego 2001).¹⁴ Naime, ovi autori postuliraju da je padež nominativ realizacija *uT* obilježja (tj. u našoj analizi [TNS] obilježja) nominalnih izraza (u našem slučaju DP i PRN). Pomjeranjem *wh*-izraza u spec-CP, koji, dakle, posjeduje [TNS] i [WH] obilježja, mogu se provjeriti i [TNS] i [WH] obilježje, kao i [EPP] obilježje komplementizatora C, pa se T-C pomjeranje zbog ekonomičnosti neće ni izvršiti. Budući da je *wh*-riječ subjekat ove rečenice, ona nužno stupa u relaciju slaganja sa T-afiksom. U osnovi ovog pristupa jeste pretpostavka da isto tako kako nominalni izraz svoje obilježje lica i broja prenosi na T, tako i T kopira glagolsko obilježje na PRN *who*. Ovo glagolsko obilježje [TNS], tj. *uT*, nije vidljivo realizirano na PRN *who*, pošto je *who* nominalni izraz, a glagolski afiks se može pripojiti samo glagolu. Stoga se ovo glagolsko obilježje koga *who* posjeduje u subjekatskim *wh*-pitanjima morfološki manifestira kao padež nominativ. Dakle, *wh*-subjekat nosi [TNS] obilježje, tj. *uT* obilježje, koje zahtijeva da se *wh*-izraz realizira u padežu nominativu, tj. kao *who*, a ne u padežu akuzativu ili genitivu.

Dakle, u strukturi prikazanoj u (16) C privlači *who* da se pomjeri u poziciju njegovog specifikatora. Na taj način [WH] i [EPP] obilježja C su provjerena i mogu biti izbrisana. Međutim, u ovoj vrsti pitanja nominativna *wh*-riječ *who* posjeduje [TNS] obilježje, što omogućava da se istovremeno provjeri i [TNS] obilježje komplementizatora. Dakle, pomjeranjem *who* u spec-CP provjerena su oba obilježja komplementizatora, pa se po principu ekonomije dodatno T-C pomjeranje neće primijeniti, već će se nepripojeni T-afiks spustiti na glagol unutar glagolske sintagme.

(17)

mogućnosti da ovu analizu u potpunosti izložimo, čitalac se upućuje na relevantnu literaturu.

¹⁴ Autori nazivaju [TNS] obilježje komplementizatora *uT* (*uninterpretable T-features*) i dalje postuliraju da i nominativni *wh*-izraz posjeduje isto obilježje, tj. *uT*. Ovu pretpostavku prihvata i obrađuje i Radford (2004, 2009a), ali i on zadržava prvobitnu oznaku T-obilježja komplementizatora, tj. [TNS]. U skladu s tim, i mi ćemo zadržati oznaku [TNS] za ovo obilježje imeničkog izraza.

Premda je ovo objašnjenje asimetrije u T-C pomjeranju između nesubjekatskih i subjekatskih *wh*-pitanja sasvim uvjerljivo, dilemu stvara pretpostavka da *wh*-riječi posjeduju [TNS] obilježje, tj. glagolsko obilježje.

4. Primjena analize pf-stapanja susjednih elemenata u analizi nesubjekatskih i subjekatskih *wh*-pitanja

Stoga ćemo u nastavku pokušati ponuditi odgovarajuću analizu subjekatskih i nesubjekatskih *wh*-pitanja utemeljenu na *analizi PF-stapanja susjednih elemenata (PF-merger under adjacency analysis)* koju Bošković (2001, 2003) primjenjuje na primjerima iz bugarskog jezika. Bošković (2001, 2003) ukazuje na identičnost obilježja koja komplementizator C posjeduje u engleskom i bugarskom jeziku i postulira da se u ovim jezicima komplementizator C realizira kao PF-afiks, koji se procesom PF-stapanja mora spojiti sa glagolskim elementom koji se nalazi u njegovoj neposrednoj blizini. U bugarskom jeziku glagol ne može vršiti T-C pomjeranje, već ostaje u poziciji T. Prema tome C ne može izvršiti PF-stapanje sa glagolom tako što bi se glagol (ili afiks) pomjerio iz pozicije T u poziciju C. Umjesto toga, Bošković postulira da se afiks iz pozicije C uvijek pripaja glagolu u poziciji T¹⁵ u bugarskom jeziku pomoću operacije *spuštanja C-afiksa* na PF-nivou. Međutim, ova operacija spuštanja afiksa će biti validna samo ukoliko su C i glagol u neposrednoj blizini na PF-nivou (*uslov PF-blizine*). U engleskom jeziku komplementizator C je također afiksalan, tj. C je PF-afiks, i zahtijeva glagolski element u svojoj neposrednoj blizini. Zahtjev C-afiksa da bude u neposrednoj blizini glagolskog elementa može biti ispunjen primjenom jednog od dva procesa, tj. (a) pomjeranjem elementa iz pozicije T u poziciju C ili (b) spuštanjem afiksa iz pozicije C na element u poziciji T. Proces (b) može biti izvršen samo ukoliko je uslov PF-blizine afiksa u poziciji C i elementa u poziciji T ispunjen. Ukoliko taj uslov nije ispunjen i između afiksa u poziciji C i elementa u poziciji T se nalazi fonološki realiziran element, tada se primjenjuje T-C pomjeranje. Dakle, u nesubjekatskim *wh*-pitanjima između C-afiksa i elementa u poziciji T se uvijek nalazi rečenični subjekat, pa uslov PF-blizine ova dva elementa (kao preduslov za PF-stapanje) može biti ispunjen samo

¹⁵ U svojoj analizi Bošković poseže za podijeljenom IP, ali ne naglašava eksplicitno u kojoj je upravnoj riječi od tri moguće sintagme (AgrSP, TP, AgroP) glagol smješten. Mi ćemo u skladu sa našom dosadašnjom analizom koristiti TP sintagmu kao sveobuhvatan naziv za tri prethodno pomenute sintagme, pa ćemo u skladu s tim glagol u bugarskom smjestiti u T.

pomjeranjem elementa iz pozicije T u poziciju C, gdje se pridružuje C-afiksu. S druge strane, u subjekatskim *wh*-pitanjima između C-afiksa i elementa u poziciji T ne nalazi se fonološki realiziran element, pa je tako uslov PF-blizine ova dva elementa (kao preduslov za PF-stapanje) ispunjen, te se C-afiks može spustiti na element u poziciji T. U toku razrade ove postavke ćemo pokazati da je proces (b), tj. proces spuštanja C-afiksa, ekonomičniji od T-C pomjeranja i da se njemu daje prednost ukoliko su ostali uslovi ispunjeni.

U nastavku ćemo navesti nekoliko nesubjekatskih i subjekatskih *wh*-pitanja radi njihove uporedne analize:

- (18) a. What has Mary done? b. What did he eat?
 (19) a. Who has done that? b. Who ate my soup?

Naime, kao što smo već naglasili C je prazni PF-afiks u engleskom jeziku i on mora biti u neposrednoj blizini glagola, tj. C i glagolski element moraju zadovoljiti uslov PF-blizine da bi mogli biti podvrgnuti procesu PF-stapanja. Dakle, osnovni uslov jeste da se između glagolskog afiksa u poziciji C i modalnog ili pomoćnog glagola u poziciji T, ili pak T-afiksa smještenog u T, ne nalazi fonološki realiziran element. U skladu s tim, u nesubjekatskim *wh*-pitanjima C traga za glagolom u svojoj neposrednoj blizini da mu se pridruži i sa njim 'stopi', a pošto ga ne pronalazi, on privlači T-afiks, kao u primjeru (18b), ili pak modalni ili pomoćni glagol, kao u primjeru (18a), iz pozicije T da mu se pridruže u poziciji C kako bi uslov blizine bio zadovoljen kao preduslov za PF-stapanje.¹⁶ Ukoliko C ne privuče T u ovoj vrsti pitanja, kao u (20a), uslov PF-blizine ova dva elementa nije ispunjen, budući da se između njih ispriječio subjekat u poziciji spec-TP i i PF-stapanje nije moguće.

(20)

- a. *[_{CP} what C [_{TP} Mary has done ~~what~~]]
 └──────────────────┘
 uslov PF-blizine
 b. [_{CP} what C has [_{TP} Mary ~~has~~ done ~~what~~]]
 └─┘ └──────────────────┘
 √PF-blizina √ T-C pomjeranje

¹⁶ Dakle, ovim T-C pomjeranjem je u oba primjera zadovoljen uslov PF-blizine. U skladu s tim, primjer (18a) može konvergirati. S druge strane, u primjeru (18b) se nakon izvršenog pomjeranja u poziciji C nalazi 'nepriipojen' afiks (tačnije T-afiks+Ø), koji se zatim na PF-nivou pripaja semantički praznom 'domaćinu' *do* (*do-support*).

S druge strane, u subjekatskom *wh*-pitanju (19a) sa strukturom (21) afiks u poziciji C i glagolski element *has* u poziciji T zadovoljavaju uslov PF-blizine, jer se između njih ne nalazi fonološki realiziran element, pa PF-stapanje ova dva elementa može biti provedeno bez primjene dodatne operacije pomjeranja. Pri tome uzimamo u obzir da je kopija ~~*who*~~ prazni element koji nije fonetski realiziran.

(21)

[_{CP} who C [_{TP} ~~who~~ has done that]]

√ uslov PF-blizine √ Spuštanje C-afiksa na glagolski element / X T-C pomjeranje

Dakle, nakon što je *wh*-pomjeranje izvršeno i nakon što su [WH,EPP] obilježja komplementizatora provjerena, C traga za odgovarajućim glagolskim elementom da provjeri svoje jako [TNS] obilježje. U svojoj neposrednoj blizini pronalazi pomoćni glagol *has* i pošto se između C i *has* ne nalazi nikakav fonološki realiziran element, afiks iz C se spušta na glagol u poziciji T i stapa se sa njim. Na taj način je [TNS] obilježje C provjereno procesom PF-stapanja. Na isti način možemo pojasniti zašto se *do*-potpora ne primjenjuje u (19b). Budući da su PF-afiks iz C i T-afiks na PF nivou neposredno jedan pored drugog i time zadovoljavaju uslov PF-blizine, oni se mogu podvrgnuti PF-stapanju bez primjene dodatne operacije pomjeranja. Premda se u poziciji T ne nalazi glagol, već glagolski afiks, smatramo da uslov PF-blizine, po kome komplementizator C mora biti neposredno uz glagol, može biti zadovoljen i na taj način. Nakon što je proces PF-stapanja primijenjen, jako obilježje C-afiksa je provjereno, kao u (22).

(22)

[_{CP} Who C [_{TP} ~~who~~ Af_{3sgPast} eat my soup]]

√ uslov PF-blizine √ Spuštanje C-afiksa / X T-C pomjeranje

Budući da je jako [TNS] obilježje koje C posjeduje provjereno na ovaj način, T se ne pomjera u C i *do*-potpora se ne primjenjuje. T-afiks ne može ostati 'nepripojen' (*stranded*), pa se stoga primjenjuje komplementarna operacija *spuštanja afiksa*. Dakle, ovaj pristup podrazumijeva primjenu dvije sukcesivne operacije *spuštanja afiksa*. Prvo, afiks iz C se pridružuje T-afiksu da bi se mogao stopiti sa njim na PF-nivou i tako provjeriti svoje

[TNS] obilježje. Drugo, nakon primjene te operacije, T-afiks traži svog domaćina i spušta se na najbliži glagol u poziciji V.

(23)

- a. [_{CP} Who C_[TNS] [_{TP} ~~who~~ Af_{3sgPast} eat my soup]] b. [_{CP} Who [_{TP} ~~who~~ ate my soup]]
-

Ono što ostaje nejasno u ovoj analizi subjekatskih *wh*-pitanja jeste činjenica da je u općeprihvaćenoj analizi T-C pomjeranje proces koji se dešava prije *spell-outa*, a PF-stapanje je PF operacija. Dakle, ovakav pristup podrazumijeva proces 'gledanja unaprijed' (*look-ahead*), što djelimično dovodi u pitanje njegovu legitimnost. Međutim, po novijem pristupu Chomskog (u Bošković and Lasnik 2007) pomjeranje upravne riječi je PF-operacija. Na taj način svi procesi koji su uključeni u tvorbu subjekatskog *wh*-pitanja su PF-operacije izuzev samog *wh*-pomjeranja.

Dakle, da bi [TNS] obilježje afiksa u poziciji C bilo provjereno kroz stapanje afiksa sa glagolskim elementom iz pozicije T (pomoćnim ili modalnim glagolom ili pak T-afiksom), ova dva elementa moraju biti u neposrednoj blizini na PF nivou. Postoje dva načina da afiks iz pozicije C dospije u neposrednu blizinu glagolskog elementa u poziciji T: (a) T-C pomjeranjem i (b) spuštanjem afiksa iz pozicije C na glagolski element u poziciji T. Prednost se u okvirima minimalizma uvijek daje 'ekonomičnijem' procesu, a to je u ovom slučaju proces (b), budući da on nema odraza na red riječi u krajnjoj površinskoj strukturi. Proces (a) je 'skuplji' jer uključuje 'vidljivo' pomjeranje elemenata i utiče na površinski red riječi u rečenici. Samim tim ono je podložno principu '*posljednjeg izlaza*' i potrebno ga je primijeniti samo kada je to krajnje neophodno.

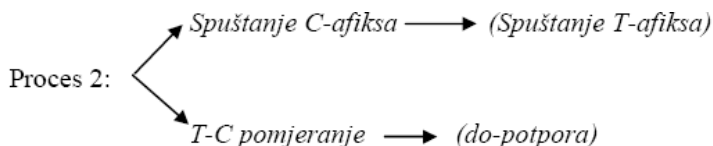
Dakle, redosljed mogućih operacija u derivaciji svih *wh*-pitanja u okvirima ovog pristupa bio bi kao u (24a,b):

(24)

- a. 1. *Wh*-pomjeranje → 2. PF-stapanje → 3. Pripajanje nepripojenog T-afiksa

Prije spell-outa *PF-nivo* *PF-nivo*

- b. Proces 1: *wh*-pomjeranje

Postuliramo da se PF-stapanje vrši kroz dvije komplementarne operacije, *spuštanje C-afiksa na glagol* ili *T-C pomjeranje*. Uvijek se pokušava prvo izvršiti prva 'ekonomičnija' operacija za čije izvršenje je potrebno ispuniti uslov PF-blizine. Ukoliko primjena prvog procesa nije moguća, primjenjuje se drugi proces, tj. T-C pomjeranje. U nesubjekatskim *wh*-pitanjima uvijek se primjenjuje T-C pomjeranje, dok se u subjekatskim *wh*-pitanjima uvijek primjenjuje ekonomičnija operacija *spuštanja C-afiksa na glagolski element u poziciji T*. U daljnjem procesu derivacije može se primijeniti jedna od dvije komplementarne operacije *pripajanja afiksa*, tj. *spuštanje T-afiksa na glagol u poziciji V* ili *do-potpورا*. Opcionost primjene ovih operacija naznačena je upotrebom malih zagrada i one se primjenjuju samo kada poziciju T zauzima afiks, tj. kada rečenica sadrži samo glavni glagol.

Ukoliko sumiramo sve ono što je do sada rečeno, možemo ponuditi dvije moguće šeme za *wh*-pitanja:

Nesubjekatska *wh*-pitanja: *wh*-pomjeranje → T-C pomjeranje → (*do-potpورا*)

(25)

a. [_{CP} what have [_{TP} you ~~have~~ done ~~what~~]]

1. *wh*-pomjeranje 2. T-C pomjeranje (√PF-stapanje)

b. [_{CP} what did [_{TP} he eat ~~what~~]]

1. *wh*-pomjeranje 2. T-C pomjeranje (√PF-stapanje) 3. *do-potpورا*

Subjekatska *wh*-pitanja: *wh*-pomjeranje → *spuštanje C-afiksa* → (*spuštanje T-afiksa*)

(26)

a. [_{CP} who [_{TP} ~~who~~ has done that]]

1. *wh*-pomjeranje 2. *spuštanje C-afiksa* (√PF-stapanje)

b. [_{CP} who [_{TP} ~~who~~ ate my soup]]

1. *wh*-pomjeranje 2. *spuštanje C-afiksa* (√PF-stapanje) 3. *spuštanje T-afiksa*

Zaključak

U radu vršimo uporednu analizu nesubjekatskih i subjekatskih *wh*-pitanja isključivo sa stanovišta novijeg pristupa u okvirima generativne gramatike, tj. minimalizma. Pri tome se prvenstveno fokusiramo na strukturu ove dvije podvrste *wh*-pitanja i način njihove analize. Prvobitno vršimo analizu nesubjekatskih *wh*-pitanja i ukazujemo na to koje vrste pomjeranja se u njima odvijaju, a zatim se fokusiramo na subjekatska *wh*-pitanja i način njihove analize. U okviru sekcije o subjekatskim *wh*-pitanjima obrađujemo neke od dosadašnjih pristupa njihovoj analizi, sa posebnim osvrtom na veoma interesantnu analizu koju vrše autori Pesetsky i Torrego (2001). Naime, po ovim autorima nominativna *wh*-sintagma osim [wh] obilježja posjeduje i [TNS] obilježje, pa se, shodno tome, samo pomjeranjem ove sintagme može izvršiti provjera svih obilježja komplementizatora C, tj. [WH,EPP,TNS]. Međutim, nedoumicu stvara pretpostavka da nominalna *wh*-sintagma *who* posjeduje [TNS], tačnije glagolsko V-obilježje. Stoga na kraju rada pokušavamo ponuditi rješenje koje na odgovarajući način objedinjuje i subjekatska i nesubjekatska *wh*-pitanja i zadovoljava uslov za univerzalnom lingvističkom teorijom. Ono se temelji na analizi PF-stapanja susjednih elemenata koju Bošković (2001) predlaže za *wh*-pitanja u bugarskom, kao i zavisna i nezavisna nesubjekatska *wh*-pitanja u engleskom jeziku. Budući da je komplementizator C u *wh*-pitanjima u engleskom jeziku PF-afiks, on se mora procesom PF-stapanja spojiti sa glagolskim elementom koji se nalazi u njegovoj neposrednoj blizini. Da bi C bio u neposrednoj blizini glagolskog elementa u nesubjekatskim *wh*-pitanjima C, glagolski element se mora pomjeriti iz pozicije T u poziciju C, zato što bez tog pomjeranja C i glagolski element ne ispunjavaju uslov PF-blizine i ne mogu se podvrgnuti procesu PF-stapanja. S druge strane, u subjekatskim *wh*-pitanjima komplementizator C se nalazi u neposrednoj blizini glagolskog elementa i može se podvrgnuti procesu PF-stapanja i bez primjene dodatnog procesa T-C pomjeranja.

Literatura:

- Abgayani, B. (2006) Pied-piping, feature movement and *wh*-subjects. In: Cheng, L. and Corver, N. (eds.), *Wh-Movement: Moving on*, Cambridge, Mass.: MIT Press, pp. 71-93.

- Bošković, Ž. (2001) *On the nature of the syntax-phonology interface: Cliticization and related phenomena*. Amsterdam: Elsevier Science.
- Bošković, Ž. (2003) *On PF Merger: Stylistic Fronting and Object Shift in Scandinavian*. Gengo Kenkyu 123, pp. 5-45.
- Bošković, Ž. and Lasnik, H., eds. (2007) ***Minimalist Syntax: The Essential Readings***. Blackwell.
- Carnie, A. (2006) *Syntax: A Generative Introduction*. 2nd edition. Oxford: Wiley Blackwell Publishers.
- Cheng, L. (1991) *On the typology of wh-questions*. PhD Thesis. MIT, Cambridge, Mass.
- Chomsky, N. (1986) *Barriers*. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- Chomsky, N. (1995) *The minimalist program*. Cambridge: MIT Press.
- Chomsky, N. (2000) Minimalist inquiries. In: Martin, R., Michaels, D. and Uriagereka, J. (eds.), *Step by Step: Essays on Minimalism in Honor of Howard Lasnik*. Cambridge, Mass.: MIT Press, pp. 89-155.
- Haegeman, L. (1994) *Introduction to Government and Binding Theory*. 2nd edition. Oxford: Blackwell.
- Haegeman, L. and Gueron, J. (1999) *English Grammar: A Generative Perspective*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Pesetsky, D. and Torrego., E. (2001) T-to-C Movement: Causes and Consequences. In: Kenstowicz, M. (ed.), ***Ken Hale: A Life on Language***. Cambridge: MIT Press.
- Pollock, J.-Y. (1989) Verb Movement, Universal Grammar and the Structure of IP. *Linguistic Inquiry* 20, pp. 365-424.
- Radford, A. (1997) *Syntactic Theory and the Structure of English*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Radford, A. (2004) *Minimalist Syntax: Exploring the structure of English*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Radford, A. (2009a) *An Introduction to English Sentence Structure*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Radford, A. (2009b) *Analysing English Sentences: A Minimalist Approach*. Cambridge: Cambridge University Press.

Original scientific article

**BRIEF ANALYSIS OF SUBJECT AND NON-SUBJECT WH-
QUESTIONS IN THE ENGLISH LANGUAGE UNDER PF
MERGER ANALYSIS**

Amna Brdarević-Čeljo, M.A.

Summary

In generative grammar, questions with wh-question word in the English language are usually named wh-questions, because all wh-words, with the exception of 'how', begin with consonants 'wh' in written English. However, a further distinction needs to be made between wh-questions in which wh-word has the grammatical function of being the subject and those in which wh-word fulfils the grammatical function of object or adjunct, i.e. subject and non-subject wh-questions. It is important to draw this distinction in every in-depth analysis of wh-questions in English, because the structure of these two types of wh-questions differs significantly. This difference is especially noticeable when only the main (lexical) verb is used in their formation, i.e. in auxiliariless questions. In that case, in the formation of non-subject wh-questions the DO-support operation has to be applied and the auxiliary verb DO is used to support the stranded affix, while in the formation of subject wh-questions DO is not inserted into the structure and inflectional suffixes are lowered onto the main verb (Affix lowering).

This essential difference in the structure of subject and non-subject wh-questions shows that non-subject questions necessarily involve T-to-C movement operation of verbal element, while subject wh-questions do not. This raises the important question as to whether subject questions are CP-projections like non-subject wh-questions or whether they only project as high as TP. With respect to that, in the first two sections of this paper we carry out a comparative analysis of subject and non-subject wh-questions in English and briefly outline different approaches to the study of subject question structure and their deficiencies. In the concluding section of the paper we try to offer a new and comprehensive

solution for the asymmetry in T-to-C movement in these subtypes of *wh*-questions in English by applying the PF-merger under adjacency analysis.

Key words: *wh*-questions, *wh*-movement, head movement (T-to-C movement), [wh] feature, [EPP] feature, [TNS] feature, PF-merger under adjacency analysis

أمى بردارويتش – تشلوا

كلية التربية جامعة زينيتسا

التحليل الوجيه لـ wh- أسئلة المسند إليه وغير المسند إليه في

اللغة الإنجليزية في إطار تحليل pf الإندماج

الخلاصة:

تسمى الأسئلة التي تبدأ بكلمة استفهام في اللغة الإنجليزية في إطار النحو التوليدي (wh)- الأسئلة. علما أن كل (wh)-كلمات ما عدا كلمة (how) تبدأ بالأصوات "wh" في اللغة الإنجليزية المكتوبة. وكذلك في إطار تحليل (wh)-الأسئلة يضع التفريق بين الأسئلة التي تؤدي فيها (wh)-الكلمات وظيفة المبتدأ في النحو، وكذلك الأسئلة التي تؤدي فيها (wh)-الكلمات وظيفة المفعول به، أو وظائف الملحقات أي أسئلة المسند إليه وغير المسند إليه. ذلك التفريق ضروري في كل تحليل (wh)- الأسئلة في اللغة الإنجليزية، علما بأن تركيب بنية هذين النوعين من (wh)الأسئلة مختلف إلى درجة ما. هذا الاختلاف في البنية السطحية لهذه الأسئلة يتبين خصوصا عندما يكون الفعل الأساسي مستخدما في تشكيل السؤال. في تلك الحالة في تشكيل (wh) أسئلة غير المسند إليه يستخدم الفعل المساعد "do" (DO - المساعدة)، في حين "do" في تشكيل (wh) أسئلة المسند إليه لا تدخل في التركيب، ولواحق التصريف تنضم إلى الفعل الأساسي (بتزول الإضافات). هذا التفريق الأساسي في تركيب (wh) أسئلة المسند إليه وغيرها تدل على أن (T-C) التحركات من العنصر الفعلي الذي لا بد أن يُنفذ في (wh)أسئلة غير المسند إليه، ولا ينفذ في (wh) أسئلة المسند إليه. ولذا يطرح السؤال هل هذه الأسئلة من (CP) العرض مثل (wh) - أسئلة غير المسند إليه أو تظهر فقط في (TP). ووفقا لذلك يُجرى في هذا البحث التحليل المتوازي لـ (wh) أسئلة المسند إليه وغيرها،

وأثناءه تُعرض بعض الطرق لدراسة تركيب (wh) أسئلة المسند إليه وتحلل نواقصه. ثم في الأخير، يحاول تقديم الحلّ الشامل لكلا النوعين من (wh) الأسئلة في اللغة الإنجليزية من خلال تطبيق تحليل (PF) -اندماج العناصر المجاورة. الكلمات الأساسية: (wh) -الأسئلة، انتقال كلمة عمودية (T-C الانتقال)، (wh) المؤشر. (EPP) المؤشر، (TNS) المؤشر، تحليل (PF) اندماج العناصر المجاورة.